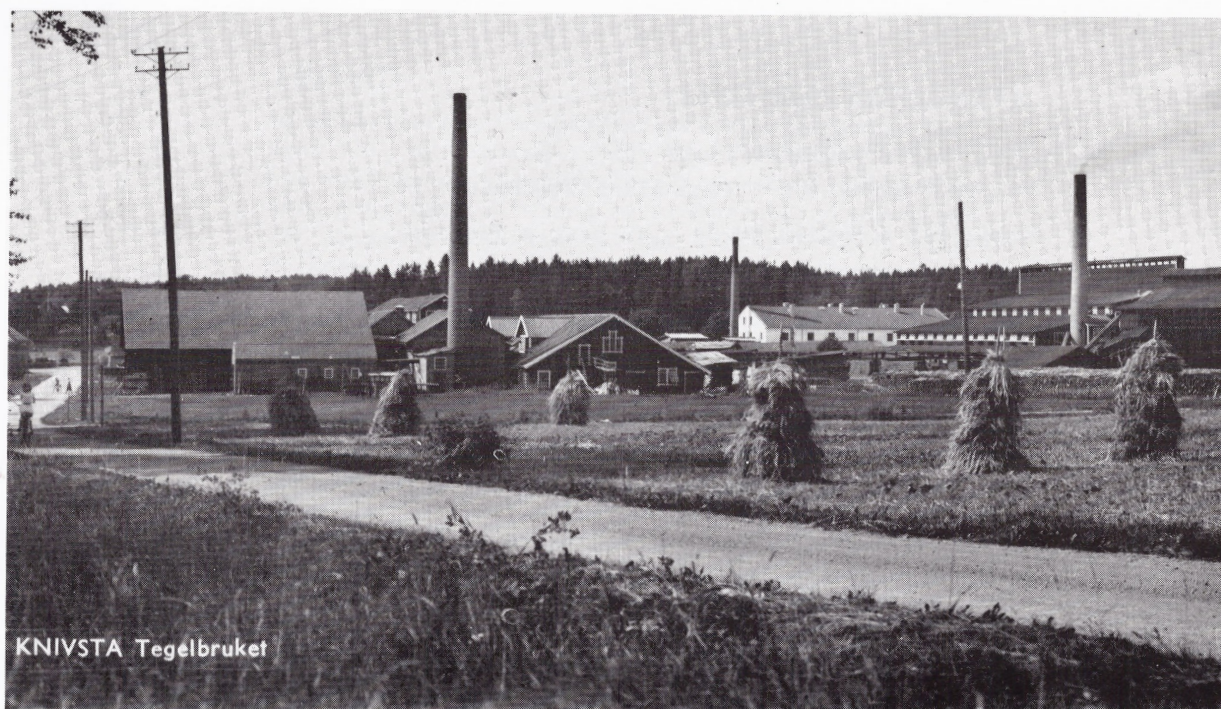

Lundqvist & Huddéns Tegel och Trävaru AB leder sitt ursprung från Vittinge socken. Den 11 maj 1896 skrev den nygrundade firman Lundqvist & Huddén kontrakt och betalade handpenning på lägenheten Ösby med där uppförd såg, kvarn, tegelbruk, smedja och ett mindre bostadshus. 11.000 kr.

Sekelskiftet blev för firman en tidpunkt av största betydelse. De erbjöds då av sina släktingar i firman Olsson & Rosenlund att ingå kompanjonskap som hälftenägare i ett nyplanerat företag i Knivsta.

Firman antog erbjudandet och så bildades Knivsta Sågbolag, Rosenlund & Co., den 23 december 1899.

På egendomen Gredelby nr 3 och 4 i Knivsta uppfördes ett sågverk med hyvleri åren 1900-1901. Skötseln av företaget anförtröddes helt de båda unga företagarna. Lundqvist flyttade 1900 till Knivsta med uppgift att leda företagets produktion. Huddén stannade i Vittinge till 1902 då han flyttade till Stockholm för att leda försäljningen. Kontoret fanns på Upplandsgatan.

År 1917 blev det sammanslagning av de båda firmorna Lundqvist & Huddén och Knivsta Sågbolag. Det nya företaget antog nam-

net Lundqvist & Huddéns Tegel och Trävaruaktiebolag med säte i Stockholm, kontor Kungsgatan 56, fr.o.m. 1929 Kungsgatan 42. 1932 grundades ett dotterföretag, Rör och Installationsaktiebolaget. Firman kunde därefter, bortsett från målning och elmaterial, leverera allt för villabygget.

Efter att under de första åren ha sålt till grossister och storbyggmästare, söktes sedan kontakt med villabyggmästare och egnahemsbyggare i de nya samhällena runt Stockholm.

Växthusträ blev en specialitet för firman, ty här ställdes höga krav på kvalitet.

1906 byggdes i Knivsta ett tegelbruk för tillverkning av murtegel och taktegel.

1923 upptogs tillverkning av monteringsfärdiga hus, Knivstahus. Fabrik byggdes, brann ned 1925, men återuppfördes. Verksamheten lades dock ned 1929.

Ombyggnad av sågverket 1938 då snabram inmonterades. 1941 byggdes kontoret.

För att ordna distributionen av varor runt Stockholm öppnades brädgårdar i Tu-reberg och Älvsjö. På många platser i vårt land skapades industrier som förenade begreppen tegel och trä, två viktiga material vid uppförande av hus.

Trävarurörelsen har varit baserad på avverkning av egna skogar och inköpta avverkningsrätter. Sågningen utfördes under vinterhalvåret och tegeltillverkningen sommartid. Sågsån fyllde en uppgift vid tillverkningen av teglet och tillsammans med ribbveden som bränsle till ångmaskinen och vid bränningen av teglet.

I början av 50-talet företogs ombyggnad av sågverket och i samband med denna kom gaffeltrucken som avlösare för axelbärning av virket.

På sextiotalet lades sågverk och hyvleri ned, och ett verk för klintimmersågning med klingor uppfördes, med sorteringsverk, barkmaskin, värmestek och hyvleri.

1956 var sista året för tegeltillverkningen och anläggningarna revs så småningom.

Vad kan ett sådant företag ha haft för inverkan på bygdens utveckling? Vilka möjligheter har det skapat för människor-na som där vistas och bo?

Utbyggnaden började med att det uppfördes några hus med lägenheter för dem som arbetade inom företaget. Så småningom skaffade sig arbetarna egna hem och tillsammans med andra byggare lades grunden till det samhälle vi i dag har.

Då rörelsen startades kom viss personal från Norrland. I övrigt blev det lantarbetare, småbrukare, soldater och andra tillfällighetsarbetare som sökte arbete.

Lindström - 90 år - berättade att han anställdes 1907 som snickare på tegelbruksbygget mot en timlön av 40 öre. Han blev kvar till den dag det blev dags för pension.

Vissa motsättningar mellan företag och arbetare har förekommit här som på andra håll.

1909 tog man del i den då pågående storstrejken. Frågan om facklig organisation var vid några tillfällen på tal men det dröjde till 1929 innan det blev anslutning till Byggnadsträ för att sedan komma till Träindustri, Grov & Fabriks och tillbaka till Träindustri.

Arbetet på en industri av detta slag baserade sig under de första femtio åren på manuella insatser. Takleran grävdes för hand, lervagnarna fick skjutas med egen insats, frångagaren lyfte teglet upp på

lattorna, bortsättarvagnen gick på räls men krävde ändå sin man.

Inskjutarna lastade det torra teglet på kärror som kördes till ugnen, där det brändes vid en temperatur av 900 grader. Utskjutarna körde ut det brända teglet, och fick under kalla och blåsiga dagar pröva på olika temperaturer ute och inne. Så följde utlastning på järnväg och senare på bil, lerans färd genom bruket var slut. På träsidan rullade man timret för hand upp i vältor, det rullades fram till uppfordringen som drog det upp i sågen. Det sågade virket bars på axel uppför fjädrande landgångar och staplades i stubbar för lufttorkning. Efter gaffeltruckens övertagande av lyftningen upp på stubben, återstod ändå ett tungt lyftjobb vid läggning av de paket som togs om hand av trucken.

De båda säsongjobben skapade ledighetsperioder då arbetarna fick gå utan arbete, eller också söka sig till skogen; också detta ett manuellt arbete som krävde en stor insats.

Vid sidan om det strävsamma liv som de flesta fått finna sig i, har väl ändå en del insatser gjorts som haft inverkan på den kultur, som vi har i vårt samhälle. De anställda inom det företag, som jag här försökt skildra, har genom insatser i olika sammanslutningar och i det kommunala livet sökt påverka utvecklingen i vår bygd. Det kan noteras att denna lilla arbetsplats en tid hade fem mandat i fullmäktige.

Med förhoppning om en gynnsam utveckling för vår ort, och en önskan om framgång för bevarandet av minnen från gångna tider, vill jag till gillet överlämna dessa små anteckningar från en sektor av vårt samhälle.

Martin Jansson

Personalen vid Lundqvist & Huddén, då firman firade femtioårsjubileum 1946. Bilden visar personal från Knivsta, Tureberg och Älvsjö.